

НАСЛІДКИ МІГРАЦІЙНОЇ ОСВІТИ ТА МІЖНАРОДНЕ ПАРТНЕРСТВО

CONSEQUENCES OF MIGRATION EDUCATION AND INTERNATIONAL PARTNERSHIP

У статті зроблена спроба представити особливості міжнародної освітньої міграції та роль України в міжнародному партнерстві. Актуальність даного питання містить високу стратегічну значимість в період масової міграції внаслідок бойових дій в країні. Міграційна політика для України стала справжнім викликом на міжнародній арені. Окрім нагальних військових питань, державі потрібно було максимально швидко налагодити міжнародні зв'язки з країнами Європейського союзу, щодо налагодження навчально-освітнього процесу у кожній країні. Ключовим фактором міжнародної підтримки України стала політична складова та усвідомлення міжнародною спільнотою реальної проблеми яка виникла в Україні. Військовий стан в Україні триває вже майже рік і невідомо скільки ще часу необхідно буде для відновлення безпечно навчання в Україні. Держава максимально сприяє стратегічному розвитку української освіти за кордоном, а також розробляє міжнародні програми для забезпечення та реалізації права на освіту своїх громадян.

Загальні статистичні дані свідчать про той факт, що чим довше будуть проходити військові дії на території України тим більше осіб виявляють бажання залишатися за кордоном, що в подальшому може спричинити національний відтік інтелектуального потенціалу України, що зумовить за собою безліч внутрішніх проблем в подальшому.

Отже, одним із прогнозованих елементів унеможливлення даної проблеми може бути національна програма по взаємозв'язку між отримувачами освіти за кордоном та подальшим працевлаштуванням в Україні. Для цього державному сектору необхідно піднімати питання на усіх рівнях, реалізувати міжнародні та національні програми, створювати безпечні та гідні умови праці.

Україна завжди мала практику міграційної освіти та належним чином справлялась з відтоком інтелектуального ресурсу, але нажалі військові дії внесли свої глобальні зміни щодо всього політичного, суспільного та освітнього життя українців.

Ключові слова: міграція, міжнародна освіта, висококваліфіковані працівники, академічна мобільність, воєнний стан.

This article attempts to present the features of international educational migration and the role of Ukraine in international partnership. The relevance of this issue has a high strategic significance in the period of mass migration due to hostilities in the country. Migration policy for Ukraine has become a real challenge in the international arena. In addition to urgent military issues, the state needed to establish international relations with the countries of the European Union as quickly as possible, regarding the establishment of the educational process in each country. The key factor in international support for Ukraine was the political component and awareness of the real problem that arose in Ukraine by the international community. Martial law in Ukraine has been going on for almost a year now, and it is not known how much more time will be needed to restore safe education in Ukraine. The state promotes the strategic development of Ukrainian education abroad as much as possible, and also develops international programs to ensure and realize the right to education of its citizens.

General statistical data testify to the fact that the longer military operations continue on the territory of Ukraine, the more people show a desire to stay abroad, which may cause the national outflow of Ukraine's intellectual potential, which will lead to many internal problems in the future.

Therefore, one of the predicted elements of making this problem impossible can be a national program on the relationship between recipients of education abroad and further employment in Ukraine. For this, the public sector needs to raise issues at all levels, implement international and national programs, and create safe and decent working conditions.

Ukraine has always had the practice of migration education and adequately coped with the outflow of intellectual resources, but unfortunately, the military actions brought global changes in the entire political, social and educational life of Ukrainians.

Key words: migration, international education, highly qualified workers, academic mobility, and martial law.

УДК 331
DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2023.33.19>

Хмельюк В.С.

аспірант кафедри адміністративного та фінансового менеджменту
Національний університет
«Львівська політехніка»

Постановка проблеми у загальному вигляді. Почнімо з того, що слово міграція походить з латинського *migratio*, що означає – переселення. Під міграцією, мають на увазі процес просторового переміщення людей між поселеннями, регіонами, країнами. Також слід взяти до уваги момент з чого починається процес міграції та основні характерні риси, адже виїзд на тимчасове навчання чи короткострокове не може відповідати поняттю освітньої міграції.

Як внутрішня так і зовнішня міграція виступає формою руху відносно надлишкового працездатного населення з одного територіаль-

ного центру в інший, або переміщення осіб які мають намір отримати освіту в іншому регіональному місці.

Міграційна освіта в Україні – це процес забезпечення освіти для дітей та молоді, які переселилися з інших країн чи мігрують в межах України. Такі діти та молодь можуть бути біженцями. [1].

Загалом, освітні міграційні потоки можна поділити на:

1. Внутрішні – спрямовані до міст та регіонів з розвинутою мережею навчальних закладів, до них належать міжрегіональні та внутрішньо регіональні переміщення.

2. Міжнародні – переміщення до навчального закладу іншої країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Провідні вчені з Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України, наголошують, що є чіткий зворотно-пропорційний зв'язок: що довше триватимуть військові дії, тим менше людей повернеться до країни.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Сьогодні, Україна внаслідок військових дій переживає чи не найбільшу міграційну кризу в своїй історії. Велика кількість вимушених переселенців з України, зараз переїхали до країни Європейського Союзу і вже там намагаються отримати освіту. Проте для людей постає питання яку освіту їм отримувати, українську дистанційно чи ту в якій країні знаходяться дані особи.

Метою дослідження є те, що ми маємо вже розуміти, що частина мігрантів будуть автоматично інтегровані в освітню систему тих країн де знаходяться і лише малий відсоток можуть отримати українську освіту.

Тож, міграційна освіта є важливим елементом інтеграції мігрантів та біженців у новому середовищі, і країни Європейського Союзу активно допомагають їм успішно адаптуватися та розвиватися в нових умовах.

Виклад основного матеріалу. Є чималі ризики в освіті за кордоном. Головним, можна назвати, залежність від іноземних викладачів та програм, що може призвести до втрати відчуття культурної ідентичності та національної самоідентифікації [2].

Оскільки міжнародна міграція вимагає серйозних витрат ресурсів, то можна виділити 3 етапи міграційного процесу:

1. Підготовчий – збір інформації про можливості міграції та збір коштів, розрахунок часу тощо.

2. Основний (переміщення) – затрати, пов'язані з поїздкою.

3. Адаптаційний – збір та опрацювання інформації про поселення, влаштування на роботу, адаптацію до умов життя, праці.

Міграційна освіта в Україні має свої особливості. Зокрема, вона пов'язана з необхідністю забезпечення доступності та якості освіти для дітей та молоді, які переселилися з інших країн, а також з урахуванням їх особливих потреб.

Серед її основних переваг, можна згадати:

1. Розвиток міжнародного співробітництва між державами, відкриває можливості для обміну досвідом та знаннями.

2. Можливість для студентів отримати освіту в іноземному виші, де є більше ресурсів, та можливостей для розвитку.

3. Можливості отримання двох і більше дипломів, які визнаються в різних країнах,

сприяє підвищенню конкурентоспроможності держави.

4. Співпраця між людьми з різних країн, сприяє розвитку міжнародного партнерства.

5. Наявність міграції освіти, студентів, наукових кадрів сприяє залученню іноземних інвестицій. Так як, іноземні компанії можуть отримати висококваліфікованих фахівців з міжнародним досвідом.

Серед негативних чинників, міграційної освіти, можна згадати:

1) надмірне використання ресурсів та додаткові витрати на освітні програми для мігрантів;

2) мігранти можуть зустрічати сегрегацію та дискримінацію;

3) можуть виникати труднощі у забезпеченні мігрантам доступу до якісної освіти, особливо якщо вони не володіють мовою країни, у якій вони перебувають.

В цілому, міграція освіти є важливим методом підвищення якості освіти та конкурентоспроможності держави в міжнародному партнерстві. Однак, найважливішою умовою цих процесів є повернення емігрантів з-за кордону [3].

Так, негативним явищем для науки та економіки, є не повернення наукових кадрів, до своєї держави. Відповідно освітню міграцію, яка відбувається в одному напрямку – називають «відтік мізків» («brain drain»).

Таким чином, вона несе серйозні виклики економічній безпеці країн-донорів.

Найбільш високі показники еміграції жителів з вищою освітою спостерігаються на Гаїті, в тихоокеанських і африканських країнах. Саме там, більше висококваліфікованих фахівців проживає за кордоном, ніж у власній країні. Так, на Гаїті їх частка досягає 83%, Самоа – 73%, в Гамбії – 68%, Тувалі – 65%.

Проблема «відпливу інтелектуального національного ресурсу» існує і в розвинутих країнах, проте не несе такої загрози, тому що вакансії заповнюються висококваліфікованими іммігрантами з країн, що розвиваються. [2].

Тому, варто згадати про таке поняття як, академічна мобільність.

Академічна мобільність — можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) на території України чи поза її межами. [3].

Згідно з програмними документами Болонського процесу, суб'єктами академічної мобільності виступають студенти, викладачі, науковці та управлінський персонал.

Академічна мобільність має безперечно позитивний вплив на національну систему освіти, та економіку держави.

Право на академічну мобільність реалізується на підставі міжнародних договорів про співробітництво в галузі освіти та науки, міжнародних програм і проектів, договорів про співробітництво між такими сторонами:

а) українськими вишами, науковими установами;

б) між вітчизняними та іноземними вишами (науковими установами); також може реалізуватися вітчизняним учасником освітнього процесу з власної ініціативи, підтриманої адміністрацією вітчизняного вишу (наукової установи), де він постійно навчається чи працює, на основі індивідуальних запрошень та інших механізмів.

Формами академічної мобільності учасників освітнього процесу, що здобувають освітні ступені молодшого бакалавра, бакалавра, магістра та доктора філософії у вітчизняних вишах, є:

а) навчання за програмами академічної мобільності;

б) мовне стажування;

в) наукове стажування.

Освітню мобільність у Європейському Союзі забезпечують спеціальні програми, які спрямовані на активізацію міжнародної співпраці та підвищення мобільності серед студентів, викладачів, науковців.

Серед них варто виокремити програму Європейського Союзу Erasmus+. Дана програма надає можливість та фінансову підтримку для навчання, проходження стажування чи викладання в іншій країні, які беруть участь у програмі. [4].

Метою таких програм є залучення освіченої молоді, до ринку праці та накопичення людського капіталу. Дані складові, завжди будуть, одним із ключових факторів сучасного розвитку держави. Саме тому, в сусідніх країнах ЄС, активно нарощують інтелектуальний капітал.

На сьогодні практично всі розвинуті країни стикаються з проблемами нестачі висококваліфікованих працівників або нестачі їх критичної маси в тих чи інших секторах економіки. Дані проблеми, не обійшли стороною нашу державу.

Також, в Україні відбувається складна демографічна ситуація, що ставить під загрозу існування деяких освітніх закладів. Так як, систематично зменшується кількість абітурієнтів – майбутніх працівників.

Висновки. З вище сказаного, можна зробити висновки, що проблема міграції, це не щось нове для України. Значна частина молоді, завжди виїжджала з України на навчання за кордон з метою отримання доступу до ринку праці, розвинутих країн.

Але наразі міграція стосується з обставинами непереборної сили які змусили більшість

громадян залишити свої домівки. Тобто залишити зону свого комфорту де було все знайоме та сплановано не на один рік, попередньо можна було уявити, що людина обираючи собі навчальний заклад вже мала на увазі своє майбутнє робоче місце або обрану посаду.

Проте військові дії змінили кардинально плани на майбутнє і дійсно можна сказати, що повернення до України з кожним часом збільшує відсоток людей які вже звикають до нової зони комфорту та вже там на регіональному рівні адаптуються до майбутніх умов в тому числі і планують майбутні професії та очікувану роботу.

Хоча, Україна має великий досвід роботи з мігрантами та біженцями, проте в Держави Україна як державного органу управління залишається вагома необхідність в організації та забезпеченні освіти своїх громадян як за кордоном, щодо отримання української освіти так і сприяння в отриманні іноземної освіти для осіб які виявили бажання. Не лише український уряд, а й міжнародні організації, забезпечують підтримку мігрантам та біженцям у забезпеченні доступу до освіти. В тому числі, за допомогою забезпечення мобільності освіти, забезпеченням фінансової підтримки і тд. [5].

Однак, для уникнення «відтоку інтелектуального національного ресурсу» – зменшити відтік громадян з України та створення основи для повернення своїх громадян в майбутньому.

Україна, зобов'язана забезпечити захист прав своїх громадян (недопущення дискримінації, забезпечення соціального захисту тощо). Особливо, це стосується вимушених переселенців та біженців які наразі перебувають за кордоном.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Жураковська Л.А. Тенденції освітньої міграції в контексті глобалізації економічного розвитку. *Демографія та соціальна економіка*. 2014. № 1(21). URL: <http://dse.org.ua/arhchive/21/20.pdf> (дата звернення: 27.02.2023).
2. Махонюк О. В. Формування та розвиток ринку міграційних послуг в Україні: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: 08.00.07 / Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». Вінниця, 2019. 177 с.
3. Козієвська О. Академічна мобільність: причини вибору навчання за кордоном. *Вища освіта України*. 2013. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2013_1_16 (дата звернення: 27.02.2023).
4. Освіта за кордоном для українців. Переваги і недоліки навчання в США: веб-сайт. URL: <http://osvitazakordonom.info/perevagiy-i-nedoliky-navchannya-v-ssha> (дата звернення: 27.02.2023).
5. Слободян О., Стадний Є. Українські студенти за кордоном: скільки та чому/ CEDOS аналітичний центр. URL: <http://www.cedos.org.ua/uk/osvita/ukrainski-studenty-za-kordonom-skilky-ta-chomu> (дата звернення: 27.02.2023).